
WEHNER TIBOR

Neuberger István festőművész úr bringás képei

Száz éve, az 1908-ban közzétett A tájkép virágzása című tanulmányában a barbizoniak és az impresszionisták munkálkodását, és ezen keresztül a tájkép szerepét és művészeti jelentőségét elemezve állapította meg Petrovics Elek: „Lázás keresés indul meg, mely sorra pattantja ki a természet szem nem látta titkait: az atmoszféra örökmozgású életének ezer rejtélyes tüneményét, a napfény ragyogásának és bágyadásának kimeríthetetlen árnyalatait. S a megfeszített kutatás nyomán bő jutalom jár: királyi pompája hajt ki az új szépségeknek. A tájkép gazdag és változatos lesz, mint maga a természet. A mindenség egész költészete tükröződik benne.”

Mint Neuberger István művészete is tanúsítja, a tájkép – bár mint téma megmaradt a festészet érdeklődésének egyik központi jelentőségű problematikájaként – jelentős átalakuláson ment keresztül a XX. századi története során: már régen nem csak a mindenség-költészet tükröztetése a feladata. A főiskolai tanulmányainak lezárása, 1979 óta festői életművét építő Neuberger István is olyan, a klasszikus impresszionista, illetve posztimpresszionista alkotóelvek, alkotómódszerek szellemében és gyakorlata szerint dolgozik, olyan, a szabad térben rögzíthető és rögzített látványemlékekre alapozott témákat dolgoz fel, melyeknek központi motívuma az Alföld sík, és a Dunántúl hegyes-dombos vidéke, és kiemelten a vízpartok világa, ám az alkotóelvek, az alkotómódszerek XIX. századi párhuzamai ellenére e piktúra mégis hallatlanul korszerűnek ítélnélhető: különösségek és egyediségek által élteztett. Ugyanis Neuberger nem a tájfestő elődök képei sorát másolja vagy folytatja, hanem az adott természeti közegbe helyezve jeleníti meg látomászerűvé érlelt, feszültségekkel telített érzelmi-gondolati világát, s így új mű-valóságot teremt. Egy-egy nagyívű, sokszor felülnézetben, vagy nagy rálátásban szemlélt – vagy csak nehezen kitapintható nézőpontból megragadott –, az alig-alig meghatározható távlatviszonyokkal felépített tájmotívumban megjelenő, csaknem minden képen különös jelentőséget kap néhány apró, tulajdonképpen jelentéktelen, de kompozicionálisan mégis fontossá avatott, gondosan kidolgozott részlet: eszköz, tárgy, emberalak.

A legújabb Neuberger-képek összekötő jegye a kerékpár, a kerékpáros alak motívuma, amely mint ikonográfiai típus természetesen nem túlságosan mély gyökerű a festészet történetében: a kerékpáros-kompozíciók értelemszerűen csak a kerékpár, mint közlekedési eszköz megjelenése óta vonulhattak be a művészettörténetbe. Neuberger látszólag rendkívül könnyed, laza hangulatokat ragad meg az olajjal és akrillal festett művein: képei leginkább pasztellárnyalatokban, világos koloritban előadott festői tájfutak, amelyekben mindig megjelenik a pedált taposó, vagy lábát letámasztó, egy-egy biciklikerékkal ügyködő figura. Hát ez bizony nem a Tour de France, ez egy sajátos és tipikus magyar körverseny, amely állandóan zajlik, amelynek nincs rajtja és befutója, csak megszállottan tepernek, tétován egyensúlyoznak a bringások: a kocsmá felé igyekvők, a kocsmából hazatérő kivilágítatlanok, a cekkert a kormányra akasztók, és a lelkes kerékpáros turisták, akik tudván tudják, hogy kerékpárról egészen más a világ, mint gyalogosan vagy a mélységesen lenézett autóból, és az emelkedőket hősiesen legyűrve, a lejtőkön vakmerőn száguldozva, a kanyarokban lelkesen bedőlve végre, és ha csak egy-egy pillanatra is, de szabadnak érzetik magukat.

Laza táj- és emlékfoszlányokból, képpillanatokból, feljegyzésszerű oldottságokból, üde változatosságokból szerveződik a Neuberger bringástájkép-sorozat. A sárgák, a zöldek, a rózsaszínek pasztell árnyalatra hangolt kompozíciói a békés táj felszíne alatt motozó nyugtalanságot sugározzák, és ezt a feszültséget összpontosítják az inkább túlfűtött izgalmaikkal, mintsem kiegyensúlyozottságokkal jellemezhető, köznapi szorgoskodásaikba bonyolódó kerékpáros-alakok is. Miként a korábbi alkotószakaszok termésében – a bibliai témákat idéző kompozíciókban vagy a művésztelep-képekben –, ezekben a kerékpáros-idézésekben is a világ hajszaltságokkal, felfokozottságokkal megzavart, egyensúlyát veszített, a valóságosságokat a lázas látomásosságba fordító képe, látletele jelenik meg. De a Neuberger-képek e kissé riasztó összkép feltárása mellett bátorítanak is: bátran szálljunk nyeregbe, kerékpáros kalandozásainkon soha nem látott ismeretlen szépségek és izgalmas megpróbáltatások várnak ránk.